

УДК 333.4.57.12

Савенко І.І.

доктор економічних наук, професор
кафедра менеджменту і логістики
E-mail: iisavenko52@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7901-6360

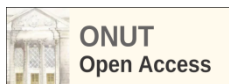
Ткачов В.А.

аспірант
кафедра менеджменту і логістики
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
E-mail: tkachevvaleriy@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7901-6360

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Основою дослідження в статті виступають теоретичні аспекти державного регулювання ринку зерна в Україні. Проаналізовано роботи вітчизняних та закордонних вчених, які працюють в області дослідження державного регулювання ринку зерна. Досліджено функціонування національних структур регулювання ринків зерна в країнах виробників зерна. Основним результатом дослідження є; зернова галузь України виступає основою в формуванні ВВП держави, лідером експортного потенціалу і, відповідно, лідером в валютних надходженнях, що потребує встановлення пріоритетності держави в регулюванні вітчизняного ринку зерна. З початком військової інтервенції РФ були заблоковані чорноморські порти, через які здійснювався основний експорт зернових вантажів. Ні ринкові механізми, ані державні структури не були готові до подібного сценарію подій. Альтернативними варіантами експорту зерна стали логістичні ланцюги через порти Дунаю: Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ та другим логістичним ланцюгом експорту стали суходільні залізничні та автомобільні переходи до сусідніх держав: Польщі, Угорщини, Молдови, Румунії, які не змогли, за своїми технічними характеристиками прийняти експортні партії зерна.

Ключові слова: зерновий ринок, державне регулювання, Міжнародна угода про зерно, Конвенція про торгівлю зерном, Конвенція про продовольчу допомогу.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Постановка проблеми та зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. 24 лютого 2022 року війська РФ вторглися на територію України, при цьому були заблоковані чорноморські порти, через які здійснювався основний експорт зернових, зернобобових та олійних культур та продуктів їх переробки. Ситуація ускладнилася тим, що ні ринкові механізми, ані державні структури не були готові до подібного сценарію подій. Альтернативними варіантами експорту зерна стали логістичні ланцюги через порти Дунаю: Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ та другим логістичним ланцюгом експорту стали суходільні залізничні та автомобільні переходи до сусідніх держав: Польщі, Угорщини, Молдови, Румунії. При цьому, як показала практика:

- альтернативні варіанти за своїми сумарними експортними потужностями в разі є нижчими аніж морські перевезення із чорноморських портів;
- залізничні шляхи європейських країн мають відмінну від українських мереж ширину колій, що ускладнює процес переміщення вантажів через залізничні переходи;
- конструктивно залізничні мережі, напри-

клад Польщі, на здатні приймати без додаткової підготовки сформовані із українських вагонів потяги;

- залізничні мережі сусідніх країн, маючи власні плани перевезень, виявилися не спроможними прийняти та опрацювати додатковий потужний потік української продукції, що створило багатоденні очікування на переходах;

- постачання української зернової продукції в сусідні європейські країни викликало масові протести місцевих виробників зерна, і в результаті ЄС дало згоду на заборону експорту зерна в сусідні країни, дозволивши його транзит через територію сусідніх країн до 15 вересня поточного року;

- окрім технічних, технологічних та соціальних проблем, слід відзначити і економічну: логістика через західні переходи та дунайські порти в разі дорожча, аніж традиційний експорт через чорноморські порти, що суттєво впливає на доходи виробників зерна та продукції його переробки.

Враховуючи означені проблеми, дійсне дослідження має актуальне значення щодо обґрунтування зміни світової логістичної конфігурації експорту зернової продукції із чорноморського регіону.

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Дослідження проблем і розробка перспективних шляхів розвитку ринку зерна в Україні знайшли відображення у наукових працях І. Г. Андрущенко, М. М. Ільчук, В. В. Лагодієнка, В. Я. Месел-Веселяк, І. І. Савенко, І. О. Седікової, М. В. Сікало, С. Г. Черемісіної. Сучасний стан та проблеми функціонування зернового ринку України вимагають подальшого аналізу та досліджень для успішної розробки дієвих організаційно-економічних заходів із функціонування ринку зерна.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є узагальнення практичних та теоретичних аспектів стану логістичного забезпечення експортних перевезень зернових вантажів у військовий час та розробка рекомендацій щодо зміни світової логістичної конфігурації експорту зернової продукції із чорноморського регіону.

Виклад основного матеріалу. Україна, за останнє десятиліття, ввійшла до списку світових лідерів виробництва та експорту зернових, зернобобових, олійних культур та продуктів їх переробки: соняшникової олії, борошна, висівок та інших продуктів аграрного сектору економіки. Розвиток зернового напрямку аграрного сектора не є можливим без науко-

вого супроводу. З цієї причини дослідженню поняття «ринку зерна України» приділено велика увага науковців та практиків. Визначення поняття «ринку зерна в Україні» виписано в Законі України «Про зерно та ринок зерна в Україні» [1].

«Ринок зерна являє собою систему товарно-грошових відносин, що виникають між його суб'єктами в процесі виробництва, зберігання, торгівлі та використання зерна на засадах вільної конкуренції, вільного вибору напрямів реалізації зерна та визначення цін, а також державного контролю за його якістю та зберіганням». Перша частина визначення фокусується на правах суб'єктів бізнесу (ринку) щодо управління зерновою сферою аграрної галузі України. Щодо регуляторного впливу держави закон надає державі функції контролю за якістю збіжжя та за дотриманням умов його зберігання. Втім, кількість регуляторних актів ринку зерна України, як показує дослідження, сягає більше п'ятдесяти. Основними із них є Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 №37 та Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004.т № 1877. Основні цілі державного регулювання та їх нормативно-правове підґрунтя наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Цілі державного регулювання ринку зерна та їх нормативно-правове підґрунтя*

№ цілі	Ціль регулювання	Нормативно-правове підґрунтя
1	Мотивація розвитку аграрного ринку	[2]
2	Забезпечення продовольчої безпеки в Україні	[1]
3	Забезпечення сприятливих зерновому ринку інвестиційної, кредитної, податкової та митної політики.	
4	Оптимізація умов експортно-імпортних операцій із продуктами харчування за міжнародними договорами	
5	Забезпечення ефективного функціонування підприємств елеваторної галузі	[3]
6	Розробка та реалізація умов захисту майнових інтересів сільськогосподарських виробників	[4]
7	Контроль державними органами за якістю, забрудненістю, ефективністю використання ґрунтів	[4]

*Складено авторами на підставі [1, 2, 3, 4]

Незважаючи на теоретичну усталеність ринкових засад господарювання, при практичній діяльності на ринку зерна, виникають неурегульовані ситуації, які зумовлюють необхідність державного втручання. Механізмом державного втручання виступає комплекс правових, економічних та організаційно-адміністративних засобів щодо залучення державного апарату для забезпечення зв'язків між державою та учасниками ринку, якими виступають як виробники так і споживачі зернової продукції.

Механізми регулювання представлені двома типами:

– перший тип застосовується за умов, відхилення стандартів харчової безпеки від нормативних показників;

– другий тип реалізується в ситуації виходу рівнів цін із коридору прийнятних, при державних

закупівельних інтервенціях та торгівельних інтервенціях.

Означені типи характерні для некризових станів економіки і не прийнятні для кризових станів, наприклад військового. Для розробки та надання рекомендацій, щодо зміни логістики у воєнний час, проведено вивчення загальносвітової системи регулювання ринку зерна.

Враховуючи важливість зернових культур в забезпеченні населення продуктами харчування, в світі та в кожній окремо взятій країні створені та функціонують ряд міжнародних та національних організацій із дослідження, координації та співробітництва в означеній сфері.

Регулювання міжнародного ринку зерна забезпечується Світовою організацією торгівлі (СОТ) та Міжнародною угодою про зерно.

Основними регуляторними документами СОТ щодо сільськогосподарського виробництва виступають три угоди Уругвайського раунду: Угода про сільське господарство, Угода про санітарні та фітосанітарні стандарти (SPS) та Угода про торгові бар'єри (ТВТ)

Міжурядовою організацією, яка сприяє стабільності функціонування та розвитку зернового ринку, забезпеченню безпеки харчування, організації співробітництва у світовій торгівлі зерном є Міжнародна рада по зерну, яка укладена у 1968 році. і складається із двох самостійних міжнародних договорів: «Конвенція

про торгівлю зерном» та «Конвенція харчової допомоги». Стержневими питаннями Конвенції про торгівлю зерном є встановлення рівнів цін, прав та обов'язків сторін договору купівлі та продажу зерна, шляхом сприяння наскрізного міжнародного співробітництва, усунення торговельних бар'єрів, дискримінаційної практики та забезпечення функціонування платформи для обміну інформацією світового зернового ринку. Україна є досить потужним світовим виробником зерна, має вагомні показники з виробництва та експорту зернових культур (табл. 2).

Таблиця 2

Основні показники топ країн -виробників пшениці

Країна	2019/2020 МР, млн т		2020/2021 МР, млн т		2021/2022 МР, млн т	
	Виробництво	Експорт	Виробництво	Експорт	Виробництво	Експорт
Китай	134,2	4	137,1	4,7	135,7	23,6
Індія	107,2	3,95	109,6	5,75	106,8	31,1
США	53,3	26,3	44,9	26,9	43,5	22,04
Франція	41,4	13,5	30,5	7,5	35,4	9,2
Канада	32,6	23,6	35,8	14,3	21,7	15,4
Україна	29,1	20,5	25,4	17	33	19
Пакистан	27	0,6	24,9	1,5	26,4	2
Аргентина	20,4	14,5	17,1	11,2	21,5	13,3
Австралія	15,8	11	31,7	22,6	36,3	26

*Сформовано авторами за матеріалами [6]

21 жовтня 2010 року вступив в дію Закон України «Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном», яким визнано Україну повноправним членом Міжнародної конвенції про торгівлю зерном 1995 року [7,8]. Участь України у «Конвенції про торгівлю зерном» забезпечує входження до Міжнародної ради по зерну, надає можливість приймати участь у роботі комітетів ради, долучатися до обговорення поточного стану та перспектив світового ринку зерна, впливати на короткострокові та довгострокові стратегії розвитку світової зернової галузі. Членство у Міжнародній раді по зерну дає можливість Україні отримувати інформаційні та аналітичні послуги, які забезпечуються радою [9].

Членами Міжнародної ради по зерну може бути кожна країна, яка визнає статус МРЗ та офіційно приєднується до Конвенції про торгівлю зерном. В раді налічується 30 членів, які поділяються на експортерів та імпортерів зерна. Двічі на рік рада проводить сесії, на якій присутні всі члени ради. Щорічно обирається голова та заступник голови, які організують роботу ради. Основними задачами ради є аналіз поточного стану ринку зерна, перспективи його розвитку, дослідження змін у зерновій політиці національних економік та вплив даних змін на світовий ринок зерна.

Щоденні моніторинги зернових ринків, рису та олійних культур слугують базою для розробки оперативних щоденних звітів, які розміщуються на офіційному сайті ради у вільному доступі. У вільному доступі розміщуються Індекс зернових та олійних культур, величини попиту та пропозицій, прогнози виробництва в досліджуваних регіонах, щоденні ко-

тирування експортних цін, тощо. Паралельно розробляються детальний аналіз ринків, поглиблені звіти, які можна отримати через передплату. МРЗ щороку проводить Міжнародну зернову конференцію – зерновий форум для обговорення важливих проблем. Незважаючи на важливість задач, вирішуваних МРЗ, рада не має власних механізмів прямого впливу на функціонування світового ринку зерна, забезпечення реалізації рішень. Виходячи з цього рішення організації носять рекомендаційний характер [10].

Регуляторна політика Європейського Союзу в сфері зернового ринку є складовою частиною загальної політики в сфері сільського господарства. Базовим законодавчим документом ЄС, що регламентує правила зернового ринку, виступає Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) щодо організації ринків сільськогосподарської продукції. Документ містить положення, щодо ринкової інтервенції, правил торгівлі сільськогосподарськими продуктами та конкуренції на ринку продуктів харчування [11].

Україна та Європейський союз мають Угоду про асоціацію, в якій визначено зближення політики та законодавства України з регуляторними стандартами ЄС без регламентації строків виконання зобов'язань. Для визначення ефективності регуляторної політики в Україні на ринку зерна проведемо моніторинг подібних структур в країнах виробників зерна та його експорту.

Австралія є традиційним експортером зерна, особливо пшениці. Вирішення питань закупівлі зерна, організації його зберігання, доставки на термінальні елеватори та продаж на експорт і для внутрішнього споживання покладено на Управління по пшениці

Австралії при Федеральному департаменту сільського господарства. Управління має свої відділи в кожному із шести штатів країни. В кожному штаті є проміжні організації між фермерами та державою, які по замовленню управління приймають зерно від фермерів, забезпечують його цілісність, доставку на термінальні елеватори. Вся робота управління по пшениці Австралії та організацій ВНА знаходиться під контролем представників фермерів, які є членами даної організації та періодично перевибираються фермерами.

У США з 1929 року діє федеральна Рада з фермерства. Рада встановила безпосередній контроль над пропозицією та попитом. З 1933 року діє Закон про впорядкування сільського господарства. Цей закон надав міністрові сільського господарства повноваження обмежувати виробництво фермерської продукції через укладання угод з фермерами, яким платили за те, що вони не використовуватимуть свою землю. 1938 року законодавці США ввели поняття “паритетної ціни” для фермерів. Ці ціни забезпечують фермерам ту ж саму відносну купівельну спроможність, яку вони мали в економічно сприятливі часи. З 1973 року фермери США отримують урядові дотації у вигляді виплат “за нестачу”. Ці державні виплати компенсують фермерам різницю між ринковою ціною, яку фермери дістають за свою продукцію, та фіксованою базовою ціною. Для участі в цій програмі фермери повинні відмовитися від використання частини власної землі.

Канада є великим експортером пшениці і ячменю. Дві державні організації – Пшеничний комітет і Канадська зернова комісія завідують торгівлею, зберіганням та транспортуванням зерна. Штаб квартири названих організацій розташовані в м. Вінніпег, яке є центром торгівлі в Канаді. Пшеничний комітет та Канадська зернова комісія наділені великими повноваженнями, в своїй діяльності є самостійними та керуються тільки зерновим законом. Основна функція Пшеничного комітету - закупівля зерна у фермерів, продаж на внутрішньому ринку і на експорт, банківські операції з зерном, встановлення фермерам квот та строків продажу зерна. Контроль за якістю вирощуваних зернових культур, сортів (перелік затверджується зерновим законом), правилами їх вирощування здійснює Канадська зернова комісія. В Канаді діє розгалужена елеваторна мережа, до складу якої

входять місцеві (заготівельні) елеватори, термінальні елеватори та млинові елеватори [12].

Туреччина виступає потужним світовим виробником пшениці та світовим лідером у експорті пшеничного борошна. Для регулювання ринку зерна в країні у 1938 році заснована державна структура: Турецька зернова рада. Рада є автономним державним підприємством з визначеною місією: регулювання ринків сільськогосподарської продукції, особливо ринку зерна та контроль за зберігання запасів. Рада уповноважена закуповувати зерно із всіх доступних джерел і виступає резервним сховищем на випадок непередбачуваних ситуацій. В порівнянні із українськими реаліями, Турецьку зернову раду можна порівняти як симбіоз ДСБУ «Аграрний фонд» і Держрезерву.

У Франції створено національну публічну установу – Французька агенція інформації, сільськогосподарської та сільської комунікацій, яка має комерційний характер і перебуває у підпорядкування Міністерства сільського господарства. Призначенням цієї установи є інформаційне та наукове забезпечення сільськогосподарської діяльності, а також просування сільськогосподарської продукції [13].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основними висновками даного дослідження є:

- державні органи України, які повинні відповідати за усі аспекти організації та функціонування національного, найбільш прибуткового і перспективного, ринку зерна, самоусунулися від контролю за ринком, що призвело до кризового стану на ринку;
- керівництво держави та аграрної галузі, враховуючи військовий стан, повинно було б з початку введення військового стану, створити відповідні державні структури контролю за найбільш важливими галузями в тому числі і зерновою галуззю;
- досвід потужних гравців на зерновому ринку показує, що у таких країнах створені і функціонують вузькопрофільні зернові ради, які здійснюють контроль та організацію функціонування зернового ринку;
- ситуація з системою регулювання ринку зерна в Україні у військовий час та приклади вирішення даного питання в інших країнах приводить до рекомендації, щодо створення Національної ради по зерну підпорядкованій Верховній Раді України.

Література

1. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 4.07.2002р. №37-IV за станом на 16.10.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text> (дата звернення 5.01.2023)
2. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004р. № 1877-IV за станом на 27.10.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>. (дата звернення 5.01.2023)
3. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012р № 4391-VI за станом на 24.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text> (дата звернення 5.01.2023)
4. Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.10.2011р №536. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-11#Text> (дата звернення 5.01.2023)

5. Сікало М.В. Ринок зерна як об'єкт державного регулювання // Теорія та практика державного управління 2017. 1 (56). С. 1-8.
6. Блоги від топових спікерів агросектору. *Latifundist.com*: веб-сайт. URL: <https://latifundist.com/blog>. (дата звернення 10.04.2023)
7. Міжнародна угода про зерно 1995 року. Угода № 995-і 64. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_i64. (дата звернення 10.01.2023)
8. Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном. Закон України від 06. 07. 2010р. №2439-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2439-17#Text> (дата звернення 10.01.2023)
9. Grains Trade and Food Security Cooperation (docplayer.net). URL: <http://www.igc.int/en/aboutus/default.aspx>. (дата звернення 10.01.2023)
10. Пархитько О. Загальна характеристика Міжнародної ради по зерну. URL: <https://intent.press/publications/world/2023/mizhnarodna-rada-po-zernu/> (дата звернення 18.04.2023)
11. Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) про спільну організацію ринків сільськогосподарської продукції від 17. 12. 2013р. № 1308/2013 за станом на 07.12.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020-13#Text. (дата звернення 10.01.2023)
12. Савенко І. І. Логістичний підхід в управлінні потоками зернозберігаючих підприємств. Теоретико-правовий та методологічний аспекти. Одеса: Поліграф, 2008. 272 с.
13. Андрущенко І.Г., Арапін Ю.М. Адміністративно-правове регулювання ринку зерна в Україні та заходи щодо його удосконалення // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2023. № 2. doi: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.13>

Стаття надійшла 27.01.2023
Стаття прийнята до друку 10.02.2023
Доступно в мережі Internet 17.03.23

Savenko I.

Doctor of Economics, Professor
Department of Management and Logistics
E-mail: iisavenko52@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7901-6360

Tkachev V.

Postgraduate
Department of Management and Logistics
Odesa National University of Technology
Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039
E-mail: tkachevvaleriy@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001- 7901-6360

STATE REGULATION OF THE GRAIN MARKET IN UKRAINE

The theoretical aspects of state regulation of the grain market in Ukraine are the basis of the research in the article. The works of domestic and foreign scientists working in the field of research on state regulation of the grain market have been analyzed. The functioning of national regulatory structures of grain markets in grain-producing countries has been studied. The main result of the study is; the grain industry of Ukraine acts as the basis for the formation of the country's GDP, the leader in export potential and, accordingly, the leader in foreign exchange earnings, which requires establishing the state's priority in regulating the domestic grain market.

With the beginning of the military intervention of the Russian Federation, the Black Sea ports were blocked, through which the main export of grain cargoes was carried out. Neither market mechanisms nor state structures were ready for such a scenario of events. The alternative options for grain export were logistics chains through the Danube ports: Reni, Izmail, Ust-Dunaysk, and the second logistics chain of export was overland railway and road crossings to neighboring countries: Poland, Hungary, Moldova, Romania, which could not, due to their technical characteristics, accept export consignments of grain.

In order to develop and provide recommendations regarding changes in logistics during wartime, a study of the global grain market regulation system has been conducted.

The current state and problems of functioning of the grain market of Ukraine require further analysis and research for the successful development of effective organizational and economic measures for the functioning of the grain market.

Keywords: grain market, government regulation, International Grain Agreement, Grain Trade Convention, Food Aid Convention.

References

1. *Pro zerno ta rynek zerna v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 4.07.2002r. №37-IV za stanom na 16.10.2022r.* Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text> (Retrieved January 5, 2023).
2. *Pro derzhavnu pidtryмку silskoho hospodarstva Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004r. № 1877-IV za stanom na 27.10.2022r.* Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>. (Retrieved January 5, 2023).
3. *Pro osoblyvosti strakhuvannia silskohospodarskoi produktsii z derzhavnoiu pidtrymkoiu: Zakon Ukrainy vid 09.02.2012r № 4391-VI za stanom na 24.07.2021.* Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text> (Retrieved January 5, 2023).
4. *Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia ahrokhimichnogo pasporta polia, zemelnoi dilianky. Nakaz Ministerstva ahrarynoi polityky ta prodovolstva Ukrainy vid 11.10.2011r №536.* Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. (2011). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-11#Text> (Retrieved January 5, 2023).
5. Sikalo, M. V. (2017). Rynok zerna yak ob'iekt derzhavnogo rehuliuвання. *Teoriia Ta Praktyka Derzhavnogo Upravlinnia*, (1 (56)), 1–8.
6. *Blohy vid topovykh spikeriv ahrosektoru.* Latifundist.com. <https://latifundist.com/blog>. (Retrieved January 10, 2023).
7. *Mizhnarodna uhoda pro zerno 1995 roku. Uhoda № 995-i 64.* Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_i64. (Retrieved January 10, 2023).
8. *Pro pryiednannia do Konventsii pro torhivliu zernom. Zakon Ukrainy vid 06. 07. 2010r. №2439-VI.* Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2439-17#Text> (Retrieved January 10, 2023).
9. *Grains Trade and Food Security Cooperation* (docplayer.net). <http://www.igc.int/en/aboutus/default.aspx>. (Retrieved January 18, 2023).
10. Parkhitko O. (2023). *Zahalna kharakterystyka Mizhnarodnoi rady po zernu.* <https://intent.press/publications/world/2023/mizhnarodna-rada-po-zernu/> (Retrieved January 10, 2023).
11. *Rehlament Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady (IeS) pro spilnu orhanizatsiiu rynkiv silskohospodarskoi produktsii vid 17. 12. 2013r. № 1308/2013 za stanom na 07.12.2021* (2021). Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020-13#Text. (Retrieved January 10, 2023).
12. Savenko, I. I. (2008). *Lohistychnyi pidkhid v upravlinni potokamy zernozberihaiuchykh pidpriemstv. Teoretyko-pravovyi ta metodolohichni aspekty.* Polihraf.
13. Andrushchenko, I. H., & Arapin, Yu. M. (2023). Administratyvno-pravove rehuliuвання rynku zerna v Ukraini ta zakhody shchodo yoho udoskonalennia. *Dniprovskiy naukoviy chasopys publichnogo upravlinnia, psykholohii, prava*, 2. doi: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.13>

Received 27 January 2023
 Approved 10 February 2023
 Available in Internet 17.03.23

Цитування згідно ДСТУ 8302:2015

Савенко І.І., Ткачов В.А. Державне регулювання ринку зерна в Україні // Економіка харчової промисловості. 2023. Т.15, вип. 1. С.13-18

Cite as APA style citation

Savenko, I., & Tkachev, V. (2023). State regulation of the grain market in Ukraine. *Food Industry Economics*, 15(1), 13-18.